

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

51% ♀

**ANALIZE PROVEDBE POLITIKA ZA RAVNOPRAVNOST
SPOLOVA NA LOKALNOJ RAZINI**

izvještaj

Izvještaj sastavila:

izv. prof. dr. sc. Valerija Barada

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Metodologija, instrument i tijek istraživanja	4
3. Rezultati analize.....	6
3.1. Direktne i indirektne mjere za rodnu ravnopravnost u svim područjima društva	8
3.2. Rodno ravnopravno gospodarstvo	12
3.3. Sloboda od nasilja.....	13
3.4. Umjesto zaključka.....	15
4. Analizirani dokumenti	17

1. Uvod

U sklopu projekta „Zagovaranjem do ravnopravnosti spolova na lokalnoj razini“ provedena je analiza lokalnih politika s ciljem ojačavanja analitičkih i zagovaračkih kapaciteta udruga koje su sudjelovale u projektu. Projekt je podržan kroz Fond za aktivno građanstvo, sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Provedeno je 8 analiza primjene načela ravnopravnosti spolova kroz lokalne politike u 8 jedinica lokalne samouprave vezano za 3 ključna područja koja su identificirana u Strategiji za rodnu ravnopravnost Europske komisije, a koje će služiti u prilog zagovaranju javnih politika i rasprava. Analizirana su sljedeća područja:

- 1) sloboda od nasilja,
- 2) rodno ravnopravno gospodarstvo i
- 3) ravnopravnost u vodećim položajima u svim područjima društva.

Ova tri područja su analizirana s obzirom na ranjive, odnosno marginalizirane skupine žena:

1) Romkinje, 2) pripadnice nacionalnih manjina, 3) žene koje su preživjele nasilje, 4) žene u ruralnim područjima, 5) starije žene, 6) mlade žene/djevojčice, 7) lezbijke i 8) žene s invaliditetom.

U analizi su sudjelovale sljedeće udruge, koje su obradile dokumente iz pripadnih gradova i općina:

- 1) Udruga žena Romkinja Bolja budućnost je analizirala dokumente u Gradu Zagrebu,
- 2) Udruga Pokretač je analizirala dokumente Korenici i Donjem Lapcu,
- 3) Udruga Domine je analizirala dokumente u Splitu i Biskupiji,
- 4) Udruga DELFIN je analizirala dokumente u Pakracu,
- 5) Udruga HERA ije je analizirala dokumente u Križevcima.
- 6) Udruga IDEM i ja je analizirala dokumente u Malom Lošnju.

2. Metodologija, instrument i tijek istraživanja

U analizi je bilo potrebno obuhvatiti 8 gradova i općina, odnosno dokumenata koji definiraju područje javnih politike, po 8 ciljanih skupina i to sve kroz tri područja Strategije za rodnu ravnopravnost. Kako bi se tako složeni raster mogao zahvatiti konstruirana je posebna analitička matrica u kojoj su operacionalizirani elementi Strategije EK. Namjera je bila da se svi analizirani dokumenti analize iščitaju kroz okvir Strategije kako bi se utvrdilo koji su njeni elementi prisutni u odabranim dokumentima. Okvirni prikaz analitičke matrice:

Naziv dokumenta	Ciljane skupine	3 područja Strategije EK	Popis elemenata koji obrađuju ciljane skupine u Strategiji	
Dokument 1	Romkinje	Sloboda od nasilja	sigurna u svojem domu	
PONAVLJA SE ZA SVAKI SLJEDEĆI DOKUMENT			sigurna u bliskim odnosima	
			sigurna na radnom mjestu	
			sigurna u javnim prostorima	
			sigurna na internetu	
			slobodno izražavati svoje ideje	
			slobodno izražavati osjećaje	
			slobodno se obrazovati	
			slobodno se profesionalno razvijati prema svojem izboru, bez ograničenja stereotipnih rodni normi.	
			Rodno ravnopravno gospodarstvo	jednake mogućnosti za uspjeh; ukidanje razlika na temelju spola na tržištu rada, prepreke pristupanju tržištu rada i ostajanju na njemu
				ekonomska neovisnost
	jednako plaćeni za rad jednake vrijednosti			
	jednak pristup financiranju (potpore za ulaganje i poduzetništvo)			
	pravedne mirovine			

	ravnomjerna podjela obveze skrbi (minimalni standardi za obiteljski dopust i fleksibilni radni uvjeti za radnike te se promiče ravnomjerna raspodjela obveza skrbi između roditelja)
	ravnomjerna podjela financijskih obveza
	jednako osobno i profesionalno napredovanje
	zastupljenost u bolje plaćenim profesijama
	obrazovanje u području STEM-a
	dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja djece
	potpore za poboljšanje dostupnosti i cjenovne pristupačnosti kvalitetnih usluga skrbi za djecu i druge uzdržavane osobe
	dugoročna skrb i aktivno starenje
Ravnopravnost u vodećim položajima u svim područjima društva	Trgovačka društva, zajednice i zemlje trebali bi voditi i žene i muškarci, u svojoj raznolikosti; npr. broj žena na vodećim pozicijama (upravni odbori, javna poduzeća, gradska poduzeća..)
	Činjenica da je osoba žena ili muškarac ne bi trebala utjecati na karijeru (primjeri dobre prakse, pozitivna diskriminacija)

Kako je razvidno iz gornjeg analitičkog instrumenta, razrađeni su svi elementi za tri predmetna područja Strategije EK. Ti su elementi u odabranim dokumentima lokalnih politika čitani na način da je prisustvo elementa iz Strategije prvo označavano s DA/NE, a onda je kopirana točna formulacije i naznaku u kojoj se glavi ili članku dokumenta navod nalazi. Ovakvo ekstenzivno navođenje izvora omogućava dodatnu analizu kroz iščitavanje načina na koji je neki element definiran u lokalnim dokumentima. Istraživačice su dodatno mogle komentirati je li neka mjera direktno i izravno navedena, ili indirektno i posredno, te navesti svoj komentar. S obzirom da su istraživačice u projektu aktivne djelatnice udruga koje pokrivaju područja u kojima je analiza

provođena, one su tretirane kao ekspertice za temu. Zbog njihovog iskustva u lokalnom javnom, civilnom i političkom prostoru, njihovi komentari i znanja su vrijedan dodatak analizi.

Na početku istraživanja je odlučeno da u analizu ulaze samo dokumenti koji su recentni ili koji su trenutno u trajanju, odnosno u upotrebi, a da se ne analizira proračun, kao ni zapisnici sjednica ili tekući dokumenti. Naime, analiza proračuna predstavlja odvojenu analitičku razinu, a tekući dokumenti su krajnje promjenjivi i ne ocrtavaju duži smjer i orijentaciju lokalnih politika. Kako bi se ostvarila ujednačenost analitičke razine, u svim su gradovima analizirani sljedeći dokumenti, prema razinama¹: 1) Statut; 2) glavni strateški dokument (npr. strategija razvoja grada ili općine ili sl.); 3) provedbeni program grada ili općine (npr. akcijski plan); 4) ostali dokumenti specifični za pojedinu općinu ili grad (prema procjeni istraživačica).

3. Rezultati analize

Analiza² je napravljena koristeći principe EU Strategije za rodnu ravnopravnost 2020.- 2025. koja predstavlja političke ciljeve i radnje za postizanje značajnog napretka do 2025.godine prema rodno ravnopravnoj Europi. Cilj je društvo u kojoj su žene i muškarci, djevojčice i dječaci, u svojoj svojoj različitosti, slobodni slijediti svoj životni put, imati jednake mogućnosti napredovanja i ravnopravno sudjelovati društvu i voditi ga.

Analiza je provedena uzimajući u obzir kako su žene i dalje nedovoljno zastupljene u javnom životu, a vladine politike ne uzimaju u obzir potrebe i prioritete žena što dovodi do politika koje ne zadovoljavaju potrebe žena ili te iste politike imaju neželjene posljedice. Provedena analiza se prema tome morala usmjeriti na promatranje utjecaja javne politike ne samo na jednakosti u plaćenom radu (dohodak, imovina, plaće i mogućnosti zapošljavanja), nego i na nejednakosti u neplaćenom radu (kao što su skrb i kućanski rad) i druge nejednakosti kao što je nasilje nad ženama, sudjelovanje u donošenju odluka i tako dalje, te rodnu ravnopravnost unutar samih mjera.

Analiza koja je provedena tijekom 2022. i 2023. godine usmjerena je na potrebe posebno marginaliziranih i ranjivih skupina žena: Romkinje, lezbijke, žene s invaliditetom, žene koje su proživjele nasilje, pripadnice nacionalnih manjina, žene u ruralnim područjima, starije žene,

---

¹ Ako dokument nije naveden u analizi, to znači da u dotičnoj jedinici lokalne uprave takvog dokumenta nema.

² U postavljanju i provedbi analize je sudjelovala Katarina Križan iz udruge Domine.

mlade žene i djevojčice. Istraživanje se provodilo u 8 jedinica lokalne samouprave, vodeći računa o teritorijalnoj pokrivenosti te su analizirani glavni strateški dokumenti, odnosno lokalne javne politike gradova Zagreba, Splita, Križevaca, Malog Lošinja i Pakraca te općina Biskupija, Donji Lapac i Plitvička jezera.

Pritom su analizirani glavni strateški dokumenti navedenih jedinica lokalne samouprave koji su odabrani na temelju njihove relevantnosti, kao i razdoblja provedbe (do 2025.godine). Obradeni su dokumenti: Provedbeni program Grada Križevaca za razdoblje od 2021.godine do 2025. godine te Strategija zaštite od nasilja u obitelji grada Križevaca 2021-2025.godine, Statut grada Križevci te Odluka o davanju u najam socijalnih stanova u vlasništvu grada Križevaca, provedbeni program grada Malog Lošinja za mandatno razdoblje 2021-2025. godine, Statut grada Pakraca, Provedbeni program grada Pakraca 2021-2025. te Odluka o socijalnoj skrbi (2022.godine), zatim Nacrt Strategije grada Splita do 2030 (Strategija razvoja grada Splita do 2030.godine usvojena 25.09.2023.) te Provedbeni program grada Splita 2022 – 2025. godine, Provedbeni program općine Biskupija 2021. – 2025., Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine, Statut Općine Plitvička jezera, Statut Donji Lapac, Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini za razdoblje od 2021. do 2025.

Provedena analiza javnih politika odnosno strateških dokumenata primijenila je kategorizaciju glavnih ciljeva i ključnih radnji EU Strategije za rodnu ravnopravnost 2020.-2025., pri razvijanju metodološkog okvira čime se usmjerila na 3 kategorije Strategije: Sloboda od nasilja, rodno ravnopravno gospodarstvo te sloboda od nasilja među posebno marginaliziranim i ranjivim skupinama žena: Romkinje, lezbijke, žene s invaliditetom, žene koje su proživjele nasilje, pripadnice nacionalnih manjina, žene u ruralnim područjima, starije žene, mlade žene i djevojčice uzimajući u obzir intersekcionalnost kao analitički alat za proučavanje, razumijevanje i reagiranje na načine na koje se spol i rod preklapaju s ostalim osobinama ili identitetima pojedinca i kako ta preklapanja doprinose jedinstvenom iskustvu diskriminacije. Pritom uzimamo u obzir predložene ili usvojene mjere prema svrsi i relevantnosti za ocjenu rodne jednakosti koje možemo podijeliti u tri skupine:

- Mjere direktno namijenjene ženama (posebni zdravstveni programi i slično).
- Mjere namijenjene postizanju veće rodne jednakosti (mjere za usklađivanje obiteljskih i profesionalnih obveza i slično).

- Ostale mjere koji nisu direktno povezane s rodnom jednakošću, ali mogu indirektno utjecati na razvijanje rodno odgovornog društva.

Analiza je pokušala utvrditi jesu li krajnji korisnici mjera zaista korisnici na koje su mjere usmjerene te jesu li programima postignuti željeni ciljevi. Drugim riječima, analiza se usmjerila na pitanje direktnosti i indirektnosti mjera u kontekstu rodne ravnopravnosti. One mjere koje nemaju direktan utjecaj na rodnu jednakost, zasigurno čine najveći postotak analiziranih mjera, te iako se za tu skupinu mjera pretpostavlja da nema direktan utjecaj na rodnu jednakost, vrlo je važno pri analizi poseban fokus staviti upravo na njih, jer utjecaj često može biti indirektan te pretpostavka o rodnoj neutralnosti tih mjera treba biti provjerena. Ovakvom analizom se mogu utvrditi uzroci postojećih nejednakosti i razviti mjere kojima će se te nejednakosti ukloniti kao i pratiti jesu li u jednakoj mjeri zadovoljene potrebe muškog i ženskog stanovništva.

3.1. Direktne i indirektne mjere za rodnu ravnopravnost u svim područjima društva

Rezultati provedene analize pokazuju kako mjere unutar javnih politika indirektno ili nenamjeravano utječu na rodnu ravnopravnost unutar hrvatskog društva dok direktne mjere koje su usmjerene na žene i rodnu ravnopravnost nisu prisutne ili su pak rijetke u većini analiziranih strateških i provedbenih dokumenata jedinica lokalne samouprave. Iako indirektna ili nenamjeravana mjera može pozitivno utjecati na život, svakodnevicu i opći razvoj žene te može odgovarati principima EU Strategije za rodnu ravnopravnost, nedostatak direktnih mjera, koje će se na specifičan, detaljan i usmjeren način baviti prepoznatim i kompleksnim problemima rodne ravnopravnosti predstavlja sustavan problem koji pokazuje nebrigu i nedovoljno prepoznavanje potreba žena u društvu.

Posebnu zabrinutost također izazivaju i podaci provedene analize koji ukazuju na nepostojanje intersekcionalnosti kod donošenja i provođenja mjera javnih politika, a koja naglašava kako društveni akteri nisu homogene skupine već akteri s različitim potrebama, željama, identitetima, mogućnostima i slično. Drugim riječima, ako govorimo o mjerama za žene, ne govorimo o jednoj društvenoj skupini žena već o različitim društvenim akterima s različitim potrebama (žene s invaliditetom imaju primjerice različite zdravstvene potrebe nego žene koje nemaju invaliditet iako žene sa i bez invaliditeta dijele potrebe za reproduktivnim zdravljem).

Nadalje, analiza je pokazala kako većina javnih politika unutar osam jedinica lokalne samouprave sadrži indirektnu mjeru koje odgovaraju elementima EU Strategije za rodnu ravnopravnost u tri područja, sloboda od nasilja, rodno ravnopravno gospodarstvo i ravnopravnost u vodećim položajima u svim područjima društva. Vodeći se zadanim elementima strategije, analiza je pokazala kako su unutar javnih politika uključene one mjere koje se indirektno vežu uz elemente strategije koji se odnose na *dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanje djece te na potpore za poboljšanje dostupnosti i cjenovne pristupačnosti kvalitetnih usluga skrbi za djecu i druge uzdržavane osobe*. Primjerice, Provedbeni program grada Malog Lošinja predviđa mjeru financiranja cjelodnevnog boravka u Osnovnim školama, sufinanciranja srednjoškolskih udžbenika za djecu slabijeg socijalnog statusa te izgradnju dječjeg vrtića Mrav i rekonstrukciju i opremanje dječjeg vrtića Žižula. Također, unutar navedenog Provedbenog programa uključena je i mjera koja se odnosi na nabavu svih radnih materijala za sve učenike srednje škole te sufinanciranje školskog prijevoza. Provedbeni program Grada Križevaca nadalje navodi Mjeru 6. Briga o djeci; Aktivnost 6.1. Proširenje zgrade Dječjeg vrtića Križevci gdje se povećanjem kapaciteta vrtića osigurava i veća dostupnost usluge, te također sufinanciranje prijevoza učenika, studenata te stipendiranje studenata deficitarnih zanimanja. Provedbeni program Pakraca navodi Mjeru 12. Poticanje pronatalitetne politike a u sklopu Aktivnosti 2.6.1. Program Mlade obitelji i Program TRI PLUS unutar koje se navodi dodjela pomoći za plaćanje 50 % mjesečne cijene redovnog programa dječjeg vrtića za dijete koje pohađa redovni program vrtića, a koji isto pravno ne ostvaruje po drugim osnovama za obitelji s troje ili više djece u dobi od 0 do 18 godina. Provedbeni program Grada Zagreba navodi Posebni cilj 6 – Unaprjeđenje odgojne i obrazovne infrastrukture i programa unutar kojeg su Mjere za provedbu: - Unaprjeđenje predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske infrastrukture i programa, te jačanje visokoškolskog obrazovanja i znanosti, razvoj infrastrukturnog sadržaja po mjeri studenata te poticanje cjeloživotnog obrazovanja. Strategija razvoja grada Splita navodi Cilj 6. Unaprijeđen predškolski, osnovnoškolski, srednjoškolski i visokoškolski odgoj i obrazovanje te znanost unutar kojeg Mjera 6.1. Unaprjeđenje infrastrukture ustanova ranog i predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja naglašava održavanje postojećih objekata dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola u gradu Splitu, ulaganje u opremanje dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola grada Splita, opremanje dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola video nadzorom i alarmima, prilagodba pristupa dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim školama osobama s invaliditetom, izgradnja dječjih vrtića u vlasništvu grada Splita u određenim gradskim kotarima gdje se bilježi nedostatak istih.

Definirajući ove mjere kao indirektne ulazimo u osvještavanje slojevitog strukturiranja međupovezanosti mjera javnih politika sa životom žena kao društvenih aktera. Drugim riječima, kada govorimo o indirektnim mjerama unutar konteksta rodne ravnopravnosti ne govorimo o jednom smjeru utjecaja indirektne mjere na život žena, već govorimo o slojevima ili utjecajnim pravcima koji se odražavaju ne samo na različite aspekte ženinog života i njezinog razvoja već i, intersekcijski, na različite individualne aktere određene društvene skupine ili pak roda. Prema tome, indirektna mjera koja se odnosi na *dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanje djece te na potpore za poboljšanje dostupnosti i cjenovne pristupačnosti kvalitetnih usluga skrbi za djecu i druge uzdržavane osobe*, indirektno utječe na položaj žene unutar gospodarstva i tržišta rada, njezin financijski odnosno ekonomski status, osobni razvoj te slobodno vrijeme. Žene u Hrvatskoj još uvijek doživljavaju strukturnu nejednakost te donesene javne politike različito utječu na žene i muškarce. One su odgovorne za neplaćeni rad što smanjuje njihovo vrijeme dostupno za plaćeni rad, u prosjeku su u većoj opasnosti od siromaštva, zarađuju manje od muškaraca pa nemaju koristi od smanjenja poreza na dohodak, imaju niže prihode tijekom života stoga si ne mogu priuštiti privatne usluge kada se javne usluge smanje ili ukinu te akumuliraju niže razine prihoda.

Rodne uloge i norme znače da je vjerojatnije da će žene nego muškarci biti odgovorne za neplaćeni rad, uključujući brigu o djeci, brigu o starijim osobama ili osobama s invaliditetom, kućanski rad, a u nekim zemljama i neplaćeni rad za uzdržavanje, što smanjuje njihovo vrijeme dostupno za plaćeni posao i druge aktivnosti. To znači kako pružanje nekih javnih usluga koje smanjuju količinu neplaćenog rada koji žene obavljaju može imati veliki učinak na mogućnosti i zapošljavanje žena. Također, postoji veća vjerojatnost da će žene povećati svoj neplaćeni rad kako bi popunile prazninu kada se javne usluge ukinu i možda će se morati odreći zaposlenja ili drugih prilika da to učine.

Niži prihodi i financijska ovisnost žena u odnosu na muškarce znače kako one imaju posebnu korist od kvalitetnih javnih usluga, to također znači da je manja vjerojatnost da će moći priuštiti privatne usluge kada se javne usluge ukinu. Uvođenje korisničke naknade, odnosno poskupljivanje javne usluge može biti veći problem za žene, koje više dobivaju od toga što su javne usluge besplatne (primjerice besplatni prijevoz umirovljenica). Ulaganje u infrastrukturu kao i besplatne javne usluge također indirektno utječu na položaj žena unutar društva. Žene češće koriste javne usluge prijevoza, a razvojem primjerice biciklističkih staza može utjecati na

financijsku neovisnost žene ili pak obrazovanje. Žene iz ruralnih područja koja su često prometno slabije povezana s mjestima ili gradovima s više mogućnosti zaposlenja ili obrazovanja ulaganjem u prometnu infrastrukturu stječu opciju lakše dostupnog obrazovanja pa time i ekonomskog i financijskog razvoja. S druge strane, takva mjera također pridonosi uključivanju žena starije dobi, koje žive u izoliranim slabije prometno povezanim mjestima ili su lošijeg financijskog statusa, unutar društva, a što nadalje pridonosi aktivnom i dostojanstvenom starenju žena.

Primjerice:

1.

Grad Split u svojoj razvojnoj strategiji navodi Cilj 8: Mjera 8.2. Razvoj održivih oblika prometovanja (javni prijevoz putnika i aktivni oblici prometovanja) koja naglašava

>Optimizacija i unaprjeđenje autobusnog prijevoza putnika (infrastruktura i ponuda)

> Razvoj i unaprjeđenje željezničkog prijevoza

> Razvoj i unaprjeđenje pomorskog prijevoza

> Uspostavljanje integriranog prijevoza putnika

> Razvoj i unaprjeđenje aktivnih oblika prometovanja (pješačenje i biciklizam)

> Uspostava P&R sustava i car sharing sustava

> Jačanje mobilnosti za ranjive skupine

2.

Provedbeni program Grada Križevaca navodi Mjeru 4. Komunalno gospodarstvo Aktivnost 4.5. Uređenje autobusnih stajališta, dok Provedbeni program grada malog Lošinja navodi mjeru rekonstrukcije rasvjete u svim naseljima.

3.

Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini za razdoblje od 2021. do 2025. navodi direktnu mjeru vezanu uz sigurnost na javnom mjestu, za koju je analiza pokazala kako je jedna od rijetkih direktnih mjera namijenjena ženama i rodnoj ravnopravnosti, a koja glasi:

Aktivnost 3.10.2. Izrada analize javnog prijevoza (stajališta, vozni redovi i slično) zbog poboljšanja sigurnosti žena i muškaraca u javnom prijevozu.

Aktivnost 3.10.3. Izrada analize opreme na javnim prostorima (nedostatak javne rasvjete i slično) zbog poboljšanja sigurnosti žena i muškaraca na javnim prostorima.

Aktivnost 4.2.1. Provedba pilot-projekta u određenim dijelovima grada koji će ponuditi ideje za uključivanje perspektive ravnopravnosti spolova prilikom planiranja parkova, pješačkih područja i javnog prijevoza. Rezultati provedbe pilot-projekata primjerice mogu biti od utjecaja u gradnji javne rasvjete, pješačkih i biciklističkih staza, dostupnosti groblja i slično. Aktivnost 4.3.1. Izrada studije o putničkim navikama žena i muškaraca u gradu Zagrebu (navika korištenja javnog ili privatnog prijevoza) radi prilagodbe javnog prijevoza potrebama žena i muškaraca kako bi se učinio dostupnijim, sigurnijim i udobnijim te kako bi se žene i muškarce potaknulo da ga koriste u većoj mjeri.

3.2. Rodno ravnopravno gospodarstvo

Sukladno EU Strategiji rodne ravnopravnosti gdje se jedan od tri područja Strategije odnosi na **rodno ravnopravno gospodarstvo**, analiza je pokazala kako se u većini slučajeva radi o indirektnim mjerama u sklopu ciljeva za obrazovanje, infrastrukturu, unaprjeđenje vrtićkog i predškolskog odgoja te razvoja poduzetništva, osim u slučaju Akcijskog plana Grada Zagreba za provedbu Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini gdje su jasno naglašene direktne mjere za elemente analize; *jednake mogućnosti za uspjeh, ukidanje razlika na temelju spola na tržištu rada, prepreke pristupanju tržištu rada i ostajanja na njemu te slobodno se profesionalno razvijati prema svojem izboru, bez ograničenja stereotipnih normi, ekonomska neovisnost, jednako plaćeni za rad jednake vrijednosti te jednak pristup financiranju (potpore za ulaganje i poduzetništvo):*

Akcijski plan tako navodi Aktivnost 4.4.3. Izrada i nadogradnja aplikacije Podrška programima poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva prema spolu. Aktivnost 4.4.4. Provedba programa za promicanje zapošljavanja i samozapošljavanja žena (stručnih i savjetodavnih usluga poduzetnicama, posebice početnicama, dodjela potpora obrtnicama koje obavljaju tradicijske, deficitarne i proizvodne obrtničke djelatnosti, ženama s invaliditetom, ženama žrtvama nasilja u obitelji ili ženama koje su zaposlile te osobe, organizacija edukacija, seminara, radionica i slično).

Aktivnost 4.4.5.

Omogućavanje edukacije i savjetovanja o poduzetništvu za žene žrtve nasilja unutar Zagrebačkog inovacijskog centra d.o.o. (Plavi ured) te ulazak na tržište rada kroz društveno poduzetništvo.

Ostale analizirane javne politike navode indirektne mjere, primjerice, Provedbeni program grada Malog Lošinja mjeru bespovratnih potpora i subvencija za razvoj malog gospodarstva; sufinanciranje kamata poduzetničkih kredita, Provedbeni program Grada Pakraca navodi mjeru gdje se poduzetniku pružaju slijedeće usluge: Poduzetniku se pružaju slijedeće usluge bez naknade: 1. Besplatan pristup internetu, 2. Oglašavanje tvrtke/obrta na web stranici PCP-a, 3. Savjetovanje vezano za tekuće poslovanje poduzetnika početnika, 4. Testiranje poduzetničke ideje za početnike, 5. Informacije o mogućnostima kreditiranja, poticajnim mjerama, subvencijama i korištenju sredstava raznih fondova Poduzetniku su na raspolaganju slijedeće usluge sa 20% popustom za prvu godinu zakupa: 1. Održavanje edukacija, 2. Analiza poslovanja, 3. Poslovno povezivanje, 4. Sajamsko predstavljanje, 5. Priprema kreditne dokumentacije, 6. Priprema projekata za nacionalne natječaje i 7. Suučesće u izradi poslovnih planova i investicijskih studija. Mjere Programa potpora u poljoprivredi na području Grada Pakraca , donesen je Program potpora u poljoprivredi na području Grada Pakraca za 2021. Godinu, u sklopu kojeg se provode mjere sufinanciranja: Mjera 1. Nabava mehanizacije i strojeva Mjera 2. Izgradnja/rekonstrukcija plastenika i staklenika Mjera 3. Nabava opreme i materijala za proizvodnju Mjera 4. Očuvanje genetskog potencijala Mjera 5. Kupnja selekcioniranih matica Mjera 6. Prihrana pčelinjih zajednica Mjera 7. Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima Mjera 8. Edukacija poljoprivrednika Mjera 9. Ekološka proizvodnja Mjera 10. Mladi poljoprivrednici. Manje je vjerojatno da će žene biti vlasnice ili dioničarke poduzeća. Politike koje su usredotočene na poboljšanje prihoda kućanstva možda neće toliko koristiti ženama kao one koje su usmjerene posebno na prihode žena, jer se prihodi možda neće jednako dijeliti među kućanstvima.

3.3. Sloboda od nasilja

Kada govorimo o strateškom području **slobode od nasilja**, analiza je pokazala kako možemo govoriti o direktnim mjerama u kontekstu Akcijskog plana grada Zagreba, Aktivnost 3.10.1. Izrada analize o kaznenim i prekršajnim djelima u Gradu Zagrebu prema spolu i dobi počinitelja i žrtava.; Aktivnost 3.11.1. Osiguravanje pomoći žrtvama rodno utemeljenog nasilja, osobito ženama i djevojčicama (nasilje u obitelji i partnersko nasilje nad ženama, silovanje, seksualno uznemiravanje, trgovanje ženama, seksualno nasilje u Domovinskom ratu) pružanjem psihološke pomoći, osiguravanje dovoljnog broja SOS telefona i skloništa sukladno Zagrebačkoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2018. do 2022. i programu skrbi za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji.

Aktivnost 3.11.2. Izrada obavijesti na internetskoj stranici i društvenim mrežama Grada Zagreba, na hrvatskom i engleskom jeziku o pomoći koja je osigurana žrtvama rodno utemeljenog nasilja, osobito ženama i djevojčicama, objava Protokola o postupanju u slučaju seksualnog

nasilja i priopćenja te drugih obavijesti Tima Grada Zagreba za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i Povjerenstva za zaštitu od nasilja u obitelji.

Aktivnost 3.11.3. Provedba programa edukacije o pružanju podrške žrtvama za stručnjake/kinje koji/e rade sa žrtvama rodno utemeljenog nasilja.

Aktivnost 3.11.4. Osiguravanje financijskih sredstava za financiranje rada skloništa koja se nalaze na području Grada Zagreba sukladno mogućnostima proračuna i potrebama skloništa.

No, analizom Strategije zaštite od nasilja u obitelji grada Križevaca govorimo o indirektnoj mjeri koja se odnosi na žene. Iako Strategija navodi statističke podatke unutar kojih je vidljivo kako su žene u većini slučajeva obiteljskog nasilja žrtve nasilja, unutar samih mjera se navodi pojam žrtve ne žena čime mjera postaje indirektna.

Mjera 5. Planirati i programirati zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji u suradnji između Hrvatskog zavoda za zapošljavanje – Područni ured Križevci skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji

Mjera 6. Poticati poslodavce na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji

Mjera 7. Osnivanje socijalnog poduzeća za zapošljavanje žrtava obiteljskog nasilja.

Također je važno za naglasiti kako neke od javnih politika prepoznaju problem nasilja u obitelji te nasilja nad ženama ali prepoznavanje ostaje nevidljivo u predloženim mjerama.

Primjerice unutar Strategije razvoja grada Splita navodi se Mjera 2.1. Razvoj sustava podrške za djecu, mlade i obitelj se naglašava povećanje broja socijalnih usluga usmjerenih podršci obitelji (npr. Obiteljska savjetovališta) odnosno Cilj 1: Stvorene pretpostavke za demografsku revitalizaciju te unaprjeđenje kvalitete i priuštivosti, Mjera 1.3. Povećanje kapaciteta za stambeno zbrinjavanje ranjivih društvenih skupina (socijalno ugroženih građana, žrtava obiteljskog nasilja, mladih koji su bili korisnici doma za nezbrinutu djecu), no ne postoji direktna mjera usmjerena na pokušaj rješavanja problema nasilja nad ženama kao ni mjera financiranja usluga Savjetovališta odnosno sigurnog smještaja.

Nasilje i zlostavljanje žena i dalje je rašireno i nedovoljno prijavljeno. Obiteljsko nasilje i zlostavljanje često uključuje i financijsko zlostavljanje. Financiranje specijalističkih usluga za

žene koje su doživjele nasilje ključno je za promicanje ravnopravnosti spolova. Smanjenje takvih usluga može ostaviti žene bez pomoći u prevladavanju traume. Za one koji trenutno doživljavaju nasilje, gubitak usluge kao skloništa može biti opasan po život. Pristup žena neovisnom financijskom prihodu je važan; politike koje ga smanjuju mogu povećati ranjivost žene na financijsko i druge oblike zlostavljanja. Socijalna infrastruktura uključuje sve usluge koje pružaju zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, dugotrajnu skrb i skrb o djeci. Te se usluge mogu smatrati infrastrukturom jer imaju koristi za cijelu zajednicu, a ne samo za svoje izravne primatelje. Većina žena je zaposlena u takvim službama, a većina korisnika javnih usluga su žene zbog svojih obaveza skrbi. Ali najviše od svega, žene su stoljećima same proizvodile te usluge neplaćene i nastavljaju to činiti kada su javne usluge ukinute ili smanjene. Putem proučavanja javnih politika ističemo potencijalne neželjene posljedice koje vlast i lokalna vlast inače ne bi predvidjele, kao i nenamjerne, moguće negativne učinke javnih politika.

Važno je za naglasiti kako je analiza pokazala da postojanje direktnih mjera u analiziranim javnim politikama ne postoji ili su vrlo rijetke te, osim već navedenih mjera unutar Akcijskog plana Zagreba. Također, intersekcijski, ne postoji prepoznata potreba stvaranja mjera direktno usmjerenih na posebne potrebe ženskog stanovništva osim unutar već naglašenog akcijskog plana grada Zagreba Aktivnost 3.7.3. Uključivanje Romkinja u procese obrazovanja i osposobljavanja za poboljšanje konkurentnosti na tržištu rada.

3.4. Umjesto zaključka

Pregledom ovih mjera, može se ustvrditi da je tumačenje lokalnih politika kroz kontinuum direktnih – indirektnih mjera dobar analitički pristup. Dakako, nakon potrebnog utvrđivanja predložaka kroz koji će se čitati lokalne politike, šta je u ovom slučaju bila Strategija EK, analiza lokalnih dokumenata se jasno interpretativno otvara za utvrđivanje namjere i orijentacije tih predložaka. Kako su analizirani dokumenti različitih razina, od statutâ koji definiraju temeljni okvir društvenog života do provedbenih planova, jasno se pokazuje (ne)prisutstvo teme rodne ravnopravnosti u gradovima i općinama u Hrvatskoj. Iako se mogu primijetiti neki pozitivni primjeri, izostaje sustavno i kontinuirano zalaganje i bavljenje temom rodne ravnopravnosti u lokalnim politikama. Osim toga, analiza je pokazala da su mjere koje se tiču nasilja direktno definirane, dok su pak mjere koje se tiču rodne ravnopravnog gospodarstva uglavnom indirektno definirane. No, najindikativnije je područje politika koje se bavi ravnopravnošću u vodećim položajima u svim područjima društva. Upravo je to područje zahvaćano i direktnim i indirektnim mjerama, što ukazuje na neujednačenost pristupa lokalnih jedinica te na raznoliko

tumačenje važnosti ovog područja života. Upravo zato ovakve analize koje utvrđuju incidenciju, ali i sadržajno analiziraju pronađene elemente, omogućava slojeviti zaključak o načinu na koju se pristupa i bavi rodnim politikama na lokalnim razinama.

4. Analizirani dokumenti

Provedbeni program Grada Križevaca za razdoblje od 2021. godine do 2025. godine

Strategija zaštite od nasilja u obitelji grada Križevaca 2021-2025. godine

Statut grada Križevci

Odluka o davanju u najam socijalnih stanova u vlasništvu grada Križevaca

provedbeni program grada Malog Lošinja za mandatno razdoblje 2021-2025. godine

Statut grada Pakraca

Provedbeni program grada Pakraca 2021-2025.

Odluka o socijalnoj skrbi grada Pakraca (2022. godine)

Statut Općine Plitvička jezera

Statut općine Donji Lapac

Nacrt Strategije grada Splita do 2030. godine

Provedbeni program grada Splita 2022 – 2025. godine

Provedbeni program općine Biskupija 2021. – 2025

Statut Grada Zagreba

Provedbeni program Grada Zagreba za razdoblje od 2021. do 2025. godine

Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu Europske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini za razdoblje od 2021. do 2025.